

REDACTOR
DR. ALEXANDRU RUSU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ—JUDEȚUL ALBA DE JOS

MANUSCRISELE NU SE
INAPOIAZĂ.

Unitatea

Foaie bisericească-politică. — Apare în fiecare Sâmbătă.

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 50 Lei
Pe 6 luni . . . 26 Lei
Pe 3 luni . . . 14 Lei

Numărul 1 Leu

Pentru inserate se plătește 3 lei de șir garmond.
La publicările ulterioare se socotește taxa jumătate

Un congres important.

Este primul congres al ziaristilor din România întregită, care s'a ținut la București în zilele de 3—5 a lunii curente.

Ca prin moment de importanță și care neapărat se ridică peste toate celelalte, însemnând inaugurarea casei sindicatului ziaristilor din București, făcută cu solemnitatea cuvenită. S'a lucrat la această »Casă«, un adevărat palat pe bulevardul Carol, încă înainte de războiu, în anii 1914—1916, când a ajuns sub coperiș, s'a lucrat la ea după războiu, timp de 3 ani, și rămâne să se mai lucreze și de aici încolo (picturile murale proiectate), pentruca presa română să aibă în sfârșit »un monument, cu care să se poată fâli în toată cinstea«.

Congresul, însuși la care au participat delegați ai tuturor sindicatelor de presă din țară, a fost cu adevărat la înălțime. Bine pregătit și bine condus, congresul a luat hotărâri remarcabile, cari îi fac cinste deosebită și cari, prin urmările ce vor avea, pot fi socotite, cu drept cuvânt, ca momente din cele mai însemnate în viața presei române.

Alături de chestiile reale, cum sunt apărarea profesiei de ziarist, contractul profesional, industria tiparului ș. a., congresul s'a preocupat în chip deosebit de „o chestiune de ideal“: libertatea presei. Pusă la ordinea zilei prin regimul ce i-se pregătește în cadrele proiectului pentru noua Constituție a țării, care pare a voi să știrbească principiile depuse în Constituția veche, această chestiune a format așa zicând sâmburele întregului congres. Raportorul ei a fost însuși președintele congresului, ale cărui păreri cuprinse cât se poate mai lapidar în cuvintele: „Cer pentru presa țării mele răspundere reală, dar libertate deplină“ au inspirat congresului o frumoasă moțiune în acest sens, prin care se cere, ca „delictele de presă să nu fie supuse — în nici un caz — tribunalelor ordinare, ci exclusiv instituțiilor juraților“. Reprezentanții presei ardelențești, în frunte cu președintele ei, pâr. Agârbiceanu, cari știu ce-a însemnat calvarul unor legiuiri ostile libertății de presă, au avut o bună parte din discuțiile care au provocat hotărârea luată.

Și pentruca să nu se creadă, că frumoasa luptă pentru libertatea presei — care a culminat în depunerea unei coroane de lauri pe soclul statuii lui C. A. Rosetti —, a însemnat că congresul ar înțelege sub libertate un abus cu această libertate, încreștăm aici, că d. Iorga a spus la banchetul de încheiere, în aplausele întregii asistențe, că presa română trebuie să fie călăuzită de următoarele idei fundamentale: a) iubire față de nașta română și recunoașterea cea mai deplină a drepturilor minoritare; b) respect față de stat și c) înțelegerea pentru cultură — care în domeniul etc se cheamă moralitate.

La anul, congresul se va ține în capitala Ardealului nostru, la Cluj.

Inmormântarea părintelui Vasile Lucaciu.

— Funerarii naționale pentru un preot al bisericii române unite. —

Cinstea rară și deosebită, de care s'a învrednicit pâr. Vasile Lucaciu, prin funerariile naționale ce i-s'au făcut Sâmbăta trecută, este neapărat și un titlu de glorie pentru biserica noastră, care l-a crescut și în serviciul căreia a stat viața întreagă. Cuvintele întraripate ale poetului Goga, în cari se insistă după cuviință asupra legăturilor acestui mare bărbat cu Roma papală, izvorul renașterii noastre culturale, așezate alături de cuvintele prim-ministrului Brătianu, care vede în mormântul dela Șişești „un altar de veghe al românismului de pretutindeni“, ne dau icoana adevărată și atât de onorifică pentru biserica noastră: a unui preot român unit, căruia țara i-a decretat funerarii naționale.

Subliniem aceasta de nou și cu toată puterea, pentruca nimeni să nu mai poată găsi în legăturile noastre cu Roma papală vre-un temei de bârfeală.

* * *

Din prilejul înmormântării pâr. Lucaciu, Satu-mare și parohia Șişești au îmbrăcat haina unei triste dar mari ceremonii. Trenuri speciale au adus, încă de Vineri, pe ceice au ținut să însoțească la groapă pe „badea Vasile“. Sunt de față ministrii I. D. Brătianu și generalul Moșoiu, vre-o 40 de parlamentari în frunte cu vicepreședintele Camerei d. Mrejeru, delegații universităților, ai armatei, și a tuturor instituțiilor culturale. Este de față o mare mulțime de țărani și aproape întreaga preoțimea unită din părțile acelea.

In biserica din Satu-mare.

Rugăciunile prohodului se fac aici, Sâmbătă înainte de masă, din partea alor 12 preoți în frunte cu Preasfințitii episcopi Valeriu al Orăzii și Iuliu al Gherlei. Pentru cântări a fost adus corul frumos al teologilor gherlani.

Primul cuvânt se face din partea pâr. episcop Hossu, care vorbește de cele două mari credințe, — a iubirii de biserică și de neam —, cari a umplut sufletul acestui „popă a Șişeștilor“.

Urmează apoi prim-ministrul Brătianu, care relevând înaltele virtuți cetățenești a pâr. Lucaciu — iubirea, credința și nădejdea —, pe cari a știut să le cultive în gradul eroic, insistă asupra „realizărilor mărețe“ pentru cari a luptat fără preget și fără șovăire. „In glasul lui a răsunit credința unui întreg popor, care se închină la mormântul din Șişești, unde se ridică azi, la granița etnică a neamului, un altar de veghe al românismului de pretutindeni“. În numele M. Sale Regelui, d. Brătianu a decorat apoi sicriul cu „Steaua României“ în gradul de mare Cruce.

Alte cuvântări pline de cele mai simțite elogi s'au spus aici din partea reprezentanților

Senatului (ing. Popoviciu) și a Camerei (vicepresidentul Mrejeru), precum și a prietinelor de idei politice, dd. Octavian Goga și Trancu-Iași, foști ministri în guvernul generalului Averescu. (Vorbirea dlui Goga o dăm aproape întreagă în „Foița“ acestui număr). În numele partidului național ardelean a vorbit cu multă căldură d. Ștefan C. Pop.

• Spre Șişești.

Pentru a se respecta dorința repausatului care a spus că vrea să odihnească în biserica făcută de el, alături de mormântul soției sale, osemintele pâr. Lucaciu au fost transportate la Șişești. Minunatul cortegiu, care a însoțit la gară sicriul acoperit cu zeci de cununi, și întreg drumul cu trenul, care trebuia să oprească în toate garile pentru a primi noile cununi aduse de bravii săteni, cari l-au iubit ca pe un tată, dar mai ales primirea emoționantă care a fost la Șişești, va rămânea multă vreme neștearsă în amintirea celor de față. Dela Baia sprie până la Șişești s'a făcut drumul pe sâmbăta.

In biserica proprie.

Slujba bisericească se oficiază și aici din partea acelorași arhieriei, asistați de foarte mulți preoți. Episcopul Hossu mai spune și aici câteva cuvinte simțite, pentruca pe urma lui o altă serie de oratori să preamărească vredniciile mari ale acestui simplu popă de pe sate. Ardealul grăește aici prin rostul generalului Moșoiu, Bucovina prin deputatul Marmeliuc, prof. al universității din Cernăuți, Basarabia prin cuvintele duiioase ale deputatului Pântea, iar vechiul regat își prezintă omagiul prin delegatul societății „Mormintele Eroilor“, d. G. Lungulescu. A mai vorbit și d. Ștefan Ioan în numele „Ateneului“ și d. Gavril Tripon ca prietin din copilărie.

... Era sara târziu, când în sfârșit, după atâtea elogi postume, trupul neodihnitului mucenic al națiunii s'a așezat spre odihna cea veșnică.

Requiem-ul din capitală.

A doua zi, Duminecă în 3 Decembrie, s'a slujit în biserica sf. Vasile din capitală un parastas solemn pentru odihna acestui vrednic fiu al bisericii noastre. A pontificat însuși pâr. mitropolit Vasile al Blajului, care în fața unei numeroase și alese asistențe a cuprins încă odată într'un măreț panegiric laudele și vredniciile celui ce s'a dus dintre noi. Și pentruca amintirea lui să rămână neștearsă, I. Preasfințitul mitropolit a pus cu suma de 1000 Lei baza unui fond „Vasile Lucaciu“, pentru ridicarea unei a doua biserici unite în capitală.

Este cel mai frumos semn de amintire ce i-se putea aduce.

Odihnească în pace!

Iarăși școlile Blajului. S'a mai scris de multeori despre ele în aceste coloane. Cititorii cunosc deci situația lor. Cel mult își închipuie poate, că ea se va fi schimbat în timpul din urmă. La serbările din 3/15 Maiu, ministrul cultelor a spus-o doar răspicat, că mitropolitul Blajului nu va trebui să cerșească, mila nimănui pentru a susține aceste focare de lumină, fiindcă „*guvernul care ar refuza sprijinul său acestor școli... ar înceta de-a mai fi românesc*”.

Și totuși: situația școlilor noastre din Blaj este și azi cea de ieri. Nu li-se dă nici ajutorul cerut și nu se dă nici învoirea — desigur nespun de blamantă pentru orice guvern român — de-a cerși pentru ele din casă în casă.

Scriem aceste șire în legătură cu un articol apărut de curând în numărul din 4 Decembrie al ziarului „*Lupta*” din București, unde arătându-se situația insuportabilă a acestor școli, pentru susținerea cărora autoritatea bisericească a trebuit să ia împrumuturi de milioane, se spun între altele și următoarele: „Pentru diurnele celor din puzderia de comisiuni se găsesc bani, dar pentru istoricele școli dela Blaj, nu... Acum guvernul nu mai vrea să recunoască aceste școli. *Mizeria lor este mai aspră decât pe vremea Maghiarilor*”. Și căutând un motiv cât de cât de înțeles pentru această atitudine nespun de păgubitoare intereselor românești dela noi, „*Lupta*” crede a-l găsi în următoarele: „Toți profesorii și conducătorii acestor școli sunt cu inima de partea partidului național român” și că s'ar impune alternativa: „*Vă liberalizați, ori vă închid școlile!*”

Noi nu cunoaștem motivul, dar nu ne vine să credem, că atitudinea politică a Blăjenilor ar putea să influențeze un guvern — oricare ar fi el —, care nu este al unui partid, ci al țării întregi. Dar iarăși e sigur, că guvernul este dator să-și arate în sfârșit intențiunea pe față: Ne ajută, ori ne învoește colecta pe care am cerut-o?

A nu face nici una nici alta, înseamnă, că dorește ca Blajul să-și închidă școlile sale. Or, aceasta este o crimă!

Tot pentru d. N. Iorga.

Ca o întregire, pe alocurea necesară, a celor două articole publicate în ultimii numeri ai acestui organ ca răspuns dlui N. Iorga, reproducem după »Adevărul» o parte din »Serisoarea unui prelat unit» referitoare la articolele cunoscute ale Dsale. Iată, ce se spune, între altele, în această serisoare:

Chestia Netzhammer.

Înainte de toate, purtarea arhiepiscopului Netzhammer, care afirmativ ar fi „devenit în timpul neutralității noastre un agent de propagandă germană” și palatul căruia „a fost locul de unde plecau... loviturile contra bisericii noastre ca și gesturile menite a ne umili ca neam”, dacă a avea ar fi așa, nu se poate pune în cărua bisericii catolice și cu atât mai puțin a Romei. Roma, dacă i-s'ar fi trimis dosarul doveditor al vinovăției Monseniorului Netzhammer, l-ar fi delăturat de bună seamă, cum a delăturat aproape pe toți prelații maghiari din Cehoslovacia la cererea aceluia guvern. O astfel de cerere oficială, însoțită de dovada culpabilității, nu i-s'a făcut. Telegrama fostului ministru de externe Duiliu Zamfirescu către ministrul Alexandru Lahovary din Roma, în favorul Monseniorului Netzhammer pe lângă cererile oficiale eclesiastice din Roma, ar dovedi deplina încredere a guvernului în acest prelat.

Oamenii noștri deci ar putea să facă cel mult imputări guvernului român, carele n'a avut și probabil n'a putut avea la îndemână dovezile culpabilității Monseniorului arhiepiscop. Nu e frumos să ataci mereu aci acasă cinstea unui înalt prelat, pe când de altă parte în străinătate te fălești cu largă ta generozitate și spirit de conciliațiune.

Roma și dinastia Habsburg.

Cât de adevărat este, că Roma nu și-a confundat interesul sale cu interesele dinastiei Habsburgice, „scuturul austro-unguresc al bisericii” — catolice, o arată foarte bine d. Goyau în două numere consecutive ale revistei „*Revue de Deux Mondes*” din luna August 1920 — de-mi aduc aminte —, dovedind cum puterea

politică a guvernului austro-ungar a fost un balast insuportabil pentru Roma, încrucișându-i puterea planurile religioase și fiind tocmai ea piedica cea mai serioasă a expansiunii catolicismului în Balcani și în Răsărit. Recomand călduros cetirea acelor două articole foarte lungi savantului profesor.

Că Scaunul papal ar fi dat sprijin regelui Carol și ar atâta ambițiile Zitei de Habsburg de a reveni pe tronul Ungariei, lucru cu care-l acuzaseră la timpul său foile liberale și franc-masone, la cari bag seamă se alătură și d. Iorga, este un neadevăr. Sf. Scaun Apostolic a dat desmintirea cea mai categorică acestor svonuri printr'un comunicat oficial publicat la timpul său și ne mirăm că se reeditează clișeu acesta, tocit deja demult. Mai este apoi ridicol să afirmi, — și n'o crede serios nici d. Iorga —, că Roma se îngrijește de educația „copilului Otto, cu hărțile vechei Ungarii la bază”. O afirmație absolut nedovedită.

Proselitismul.

Se supără d. profesor, că biserica catolică face propagandă și califică de „proselitism indiscret și indecent” câștigarea în articulo mortis a mitropolitului Calinic, și ispitirea sufletelor femeilor bogate din Regat, pe cari le califică de ușuratece și înzestrate cu aristocratice nervosități, lacome de misticism. Întreb, nu face oare și d-sa aceeași propagandă când cu toată masca de bunăvoință față de biserica unită, ce și-o pune pe față în articolul I. al seriei de articole din „*Neamul Românesc*”, provoacă totuși tineretul român unit la ură împotriva Romei în articolul IV No. 255, însinuându-i în suflet părerea greșită, că nu poate fi român bun rămânând credincios Romei? E cinstit, e loial lucrul acesta? Dar, poate oare califica d-sa de proselitism indecent manifestarea sinceră și propovăduirea pe față a convingerilor acuma în era desăvârșită a libertăților? Va se zică e permis a propovădui adevărurile istorice, științifice, cu toată libertatea, nefiind îngăduit a se manifesta numai adevărurile religioase? De când și până când? În numele libertății, presa își revendică libertate absolută și numai preoților să nu le fie îngăduit a-și propovădui

□ □ Foia „Unirii”. □ □

Vasile Lucaciu.

— Din cuvântarea rostită de d. OCTAVIAN GOGA în 2 Decembrie c. la înmormântarea din Șişești a părintelui Vasile Lucaciu. —

... Vasile Lucaciu închide în sieriul lui protestarea istoriei Ardealului românesc de-o jumătate de veac. Sunt oameni predestinați să concentreze în sufletul lor aspirațiile publice, oameni-drapei care se ivesc pe toate câmpurile de luptă, aducând par'că de sus mistica flacăra a credinții. Sunt Thyrtiei Elladei, proccii cum le zice vechiul Testament, eroii cum îi numește Carlyle. Ființa lor este un rezumat al societății, o concretizare a epocii.

Vasile Lucaciu a fost zidit din acest rar aluat. Frământarea politică a românismului încătușat sub Habsburgi de prin anii optzeci ai veacului trecut și până după unire se confundă cu sbuciumul lui personal. În această vreme, ori unde a fost Ardealul luptător, ori unde s'au afirmat drepturile lui de existență, fie că s'au răscolit valurile sentimentului popular dincoace și dincolo de Carpați, fie că s'au strigat adevărurile în fața dușmanului sau în obrazul umanității, ori unde a fost risipire de energie, ori unde a fost conspirație, ori unde a fost suferință pentru neam, pretutindeni înseamnă că așa a voit să fie, așa a hotărât să se întâmple

acest popă din Șişești, mândru ca un senator roman, frumos ca un cardinal de pe vremea renașterii italiene...

Vasile Lucaciu, ca structură sufletească și moștenire intelectuală, este *continuatorul direct al treimii noastre din veacul XVIII*, trimise din Ardeal în ucenicie pe malurile Tibrului și întoarsă acasă în suflet cu splendorile Romei. Ca și Petru Maior, Micu Clain și Șincai, părinții redeșteptării noastre, tânărul vlăstar dela Baia Mare, sub adăpostul acelorași ziduri dela Propaganda fide, sub același cer clasic al anticului Latium și-a împlinit concepția de viață sub impulsurile monumentalității romane, reînviată de strălucirea Vaticanului. De aici de sub arcurile de triumf, de sub coloanele de marmoră ale Coloseului, de sub cupola dela Lateran, din simfonia de culori a stanzelor lui Raffael, din retorica amvonului dela San-Pietro și din toată vârtoarea risorgimentului italian, din care se resimțau încă pronunțările lui Mazzini și gesturile largi ale lui Garibaldi, din lumea asta de spectri luminoși și sugestivi mărețe, s'a infiripat catehismul fanatic al acestui preot, care avea ca supremă dogmă: latinitatea.

Acest crez i-a dat arsenalul de gândire, scutul de apărare și ținta de luptă.

Temperament pasionat, plămădit din sănătatea robustă a țaranilor noștri, optimist și senin, păstrând până la bătrânețe sub sprâncenele arcuite picăturile de lumină ale unui

mantism tineresc, el preconiza acțiunea și nu nu se putea închide în contemplația unei chilii mănăstirești. Revărsările lui de energie cutropitoare se cereau la largul, în fața mulțimii cu mii de capete, Vasile Lucaciu a dus deci pe tărâmul politicii militante patrimoniul de simțire dela Roma. *Latinitatea și-a găsit în el pe vijeliosul tribun, ideia națională pe agitatorul implacabil*. Ce spectacol de măreție epică svârcolirea lui de patruzeci de ani pentru desrobirea unui colț de omenire! A fost idolul adunărilor populare pe care le sguđuia avântul lui de retor ca un torent de lavă aprinsă, a fost locatarul închisorilor din Vaț și Seghedin pe urma Memorandului dela Viena, a făcut să tresară cinismul parlamentului unguresc, a șters râuri de lacrimi la cetățenii din Ploești acum un sfert de veac, s'a chiețuit, s'a risipit pe toate cărările, ne atingând nici o deșertăciune haina lui simplă de popă dela țară, negăsindu-și altă răsplată decât dragostea furtunoasă a mulțimii, care l-a încununat cu aureola legendei și l-a trecut în doine ca pe eroii baladelor populare. Părintele Lucaciu a crescut așa pe fiecare zi, confundându-se rostul lui cu o țară robită. De pretutindeni, din mijlocul vârtejului, de ori unde se ivea profilul lui de vultur, ochii catifelati priveau departe spre columna lui Traian și glasul lui plin, cu sonorități de clopot, pios ca o rugăciune sau tunător ca o săvârșire, rostea crezul iluminat prins în curate și stângace versuri românești:

credințele lor de teamă a nu fi timbrați de proselitism indecent?

Roma și Românii.

În ce spirit își crește Roma fiii săi, se vede atunci când are mâinile libere, se vede din sutele de colegii naționale, pe cari le-a ridicat cu bani grei în Roma, cetatea eternă. Se vede din dania de 2 milioane lire date de Benedict XV pentru înființarea unui colegiu român-unit la Roma. Se vede din dania de o jumătate de milion dată pentru orfanii români de război, din care s'a cumpărat castelul dela Obreja al lui Wesselényi. Se vede din mandatul ce i l-a dat Benedict XV delegatului său apostolic, Mons. Francisc Marmaggi din București de a se interesa înainte de toate și mai ales de Români, pentru cari îl trimete în mod special, dându-i poruncă să împărtășească cu primul prilej binevenit binecuvântarea sa specială apostolică națiunii române, drept chiezișie a fericirii și prosperității ce i-o dorește din toată inima.

Să fim deci pe pace! Cu cât vom iubi Roma mai mult, cu atât ne vom iubi neamul mai tare. Și ne vom ruga la Dumnezeu pentru cei cu bârfese contra Romei.

Clujul are trei parohii ortodoxe.

Una este cea veche, iar două sau înființat acum de curând. Ministerul a luat la cunoștință înființarea lor și, după cum citim în gazete, zilele trecute s'au și ales nouii titulari ai acestor parohii.

Pentru un număr de credincioși, care, oricât se va fi urcat în timpul din urmă cu funcționarii deosebitelor oficii comunale și de stat, putea fi administrat probabil foarte bine din partea unui singur paroh, s'au mai creat deci alte două parohii, iar pentru credincioșii bisericii noastre, cari trebuie să fie cel puțin de trei ori cât ortodocșii, Clujul are o singură parohie.

Or, lucrul acesta este o anomalie care nu poate să mai dăinuască. Ministerul, cum vedem, nu pune nici o piedecă în calea înființării de parohii nouă și cu deosebire la orașe cum este Clujul, unde chestiunea are și o însemnată latură națională, suntem aproape siguri, că am

putea să ieșim și noi din situația ridicolă în care ne găsim. Avem informații autentice, că credincioșii noștri de acolo sunt cu trup cu suflet pentru un spor de aceasta natură, și atunci nu înțelegem ce ar putea să împiedece realizarea acestui gând salutar.

Episcopia noastră de Cluj, de care s'a vorbit atâta, se vede că trebuie să mai întârzie — fiindcă mai nou ne arde, se pare, mai mult de episcopi noi (titulari), decât de episcopii nouă —, și de aceea credem, că fără a mai aștepta aranjamentul cel mare, care știe Dzeu când se va face, este neapărată nevoie, să lărgim și noi organizația parohială din Clujul încă unit.

Și ca la Cluj, și aiurea, pretutindeni unde lipsa o cere.

Aitfel, pierdem terenul și atunci înzădar vom izbuti să înscriem în Constituția țării deplina paritate confesională!

Societatea sf. Unire.

— Un comunicat —

Ca răspuns la multele întrebări ce ni se pun referitor la adunarea de constituire a societății noastre, ținem să constatăm cu multă durere, că cu toate provocările făcute, încă din foarte multe părți nu ni s'au înțipiat coalele de subscripție și că lucrările întârzie din cauza aceasta.

Rugăm deci de nou pe toți cari mai au atari coale să ni-le retrimită cel mai târziu până la sfârșitul acestei luni (31 Decembrie 1922), pentruca cu începutul noului an să putem purcede la organizarea societății

Blaș, 5 Decembrie 1922.

COMITETUL DE ACȚIUNE.

Revista bisericească.

După anchetarea cazului dela Ocoliş, se va face din partea aceluiaș esmis ministerial (inspectorul general Dr. Moise Ienciu), o anchetă similară și asupra cazului dela Feiurd. La aceasta încă va mai participa și prefectul județan și câte un delegat al celor două episcopii interesate.

cului nostru de biruință, alături de fermecătorul verb al lui Take Ionescu și împletiturile de fulgere ale lui Nicolae Iorga, părintele Lucaciu aducea prestigiul suferinții și invocările de proroc din Biblie, acele vibrații grave, metalice, cari se prăvăleau în suflete ca o zărutură de lanțuri. Această sbiciuire a sufletului românesc dela un capăt al țării la altul, necentenit vreme de doi ani de zile, acest curs pripit de pedagogie națională, care a împlinit multe lacune de conștiință și a resuscitat instincte adormite, ne-a dat războiul. Istoriograful de mâine va descifra din vâlmășagul marilor frământări rolul mortului de astăzi.

Războiul însuși l-a așezat pe tribunul de ieri într'o nouă postură de apărare, moșneagul a apucat drumul străindății să strige occidentului protestarea noastră. El a răscolit atenția publică în America, a organizat legiuni de voluntari români pe frontul italian, a ținut conferințe în Elveția, a rostit discursuri, a răspândit broșuri și a raliat pretutindeni lumea în jurul cauzei românești. La Paris când se țeseau firele congresului de pace, figura lui vioaie era revărsată de-o lumină nouă. Latinitatea biruise și fruntea largă a acestui mag călător, mi-aduc aminte, pe urma unei cuvântări a italianului Ferrero, primise parcă un joc de lumini necunoscut încă. Era în frenezia triumfului, sorbea nectar la simpozionul idealului împlinit și buzele i-se strângeau într'o linie dărză de pretor greco-roman, smuls parcă dintr'un basso-relief

În legătură cu delegarea comisarilor conzistoriali cu inspectarea învățământului religios, Ordinariatul arhidiecezei noastre a poftit oficiile protopopești să trimită cu posibilă grabă, iar de aici încolo, an de an, până la 15 Octombrie, câte un tablou, care să cuprindă următoarele date: a) Toate școlile din parohie la cari sunt elevi de legea română unită; b) Numărul elevilor gr. catolici dela aceste școli; c) Numele celui ce prevede instrucția religioasă și d) Orele fixate pentru propunerea religiei.

Marele ziar catolic »Germania« publică memoriul conferenței episcopilor germani contra noului proiect de lege referitor la ușurarea divorțului. Memoriul deosebit de energic, care numește noul proiect »un atentat contra unității și indisolubilității căsătoriei«, insistă asupra tuturor motivelor de ordin social, moral și chiar de economie națională, cari militează pe lângă punctul de vedere al bisericii.

Săptămâna din urmă, Sinodul bisericii române ortodoxe s'a ocupat de proiectul de lege al unificării, care afirmative s'ar fi votat în sfârșit, după îndelungate discuții. Cu deosebire s'a discutat mult, dacă e bine sau nu, să se introducă în textul primului articol cuvântul de »dominant«. Rezultatul a fost, că în urmă l-au admis cu toții »spre a se păstra, vezi Doamne, și pe viitor tradiția«.

Ocupându-se de mișcările din biserica anglicană, pomenite și de noi în numărul ultim, »Infrățirea« din Cluj scrie mai nou următoarele: »După cum vedem în biserica anglicană coexistă două curente... unul, tradiționalist, urmărind extinderea acțiunii evanghelice a bisericii anglicane până în depărtatul Orient; altul apropierea de Roma. Se pare, că ultimul e mai puternic și câștigă pe zi ce trece noi aderenți.

Gazetele anunță, că ministerul cultelor va trimite în America 8 preoți misionari, pentru a organiza biserica românească de acolo. — Cum însă statul n'are nici o cădere să organizeze el vre-o biserică românească, probabil e vorba numai de ajutorul, pe care statul îl va da unor preoți trimiși acolo de oficialitatea bisericii ortodoxe.

din areul de triumf al lui Titus-Vespasianus. O ceată de diplomați străini privea cu admirație fapta lui, care era cea mai perfectă legitimație a descendenței noastre și când un american l-a întrebat, dacă și Ardealul gândește la fel cu noi, părintele Lucaciu i-a răspuns cu o demnitate calmă: — »Fiți liniștit, domnule meu, acolo unde sunt eu, acolo bate inima Ardealului«.

În plină acțiune l-a ținut boala pe patul de suferință. A fost o agonie lungă, o pulverizare lentă spre neant. Din toate părțile striga chiotul energiilor desrobite de el, în vreme ce moartea lui se depăna discretă ca un psalm în surdina. Vasile Lucaciu murea sărac într'un suburbu din Satu-Mare și când l-am văzut astă vară într'o căsuță strămtă, — nu mai era decât craterul unui vulcan stins; de sub pleoape abia mai mijau ultimele licăriri de jărătic.

Astăzi cărbunele s'a stins, — ochii Părintelui s'au închis pe veci.

Pleacă dintre noi cel din urmă romantic, reprezentantul perioadei eroice din politica Ardealului, lăsând generației de astăzi moștenire: imaginea lui luminoasă — darul cel mai trebuincios într'o vreme copleșită de-o concepție prea pozitivă.

Toate steagurile se apleacă în fața acestui sicriu, asupra căruia în numele Ardelenilor cu care ai pribegit deci pe drumul idealului, Părinte Vasile, eu smerit ucenic, arunc astăzi un bulgăr de țărăni.

»Mama Roma cea bătrână.

Mi-a pus arma asta'n mână«.

A sosit, în sfârșit ziua, când marea dramă s'a apropiat de punctul culminant.

Visul milenar fulgera în conștiința neamului nostru, continentul se încleștase în uriașa lui încăierare, ca la judecata din urmă de pe pârreții Capelei Sixtine. Părintele Vasile Lucaciu, în acele zile și-a înțeles chemarea de profet, dându-și seamă că îndrumătorii unui neam în vremuri de grea cumpănă trebuie să treacă examenul moral... Și-a părăsit deci casa dela Șișești, s'a scuturat de obezile tăcerii prudente și luând toiagul pribegiei în mână, luptătorul Ardealului s'a ivit ca o furtună în Capitala României, acolo de unde trebuia să lovească spada liberatoare. În această perioadă, părintele a îndeplinit cea mai înaltă misiune politică a vieții sale, având rolul de factor determinant al ideii care trebuia să aprindă flacăra războiului de desrobire, dar salvând în acelaș timp pe seama umanității și demnitatea românismului din Ardeal.

Din cele dintâi zile ale toamnei din 1914, neastâmpărul rodnic al acestui bătrân s'a deslănțuit în fierbere fără răgaz. În fruntea »Ligii« dela București, care devenise un minister al conștiinței naționale, intrând toate căpeteniile țării, alături de Nicolae Filipescu, în ale cărui cuvinte de granit se săpau adevărurile de rasă ale vechilor boeri români, alături de Delavrancea trubadurul înviorat al cânte-

PRO DOMO.

Revizuiind cărțile administrației noastre, trebuie să constatăm, cu durere, că și până azi — în ultima lună a anului — se găsesc destui abonemenți, cu deosebire în eparhia Orăzii și a Gherlei, cari n'au plătit nimic pe întreg anul acesta.

Ii rugăm deci cu tot respectul să se achite, fiindcă altfel vom fi siliți să ne încasăm pretenșiunea pe altă cale, iar dela 1 Ianuarie nu le vom mai credita foaia sub nici un cuvânt.

Redacția și Administrația „Unirii”.

Știri mărunte.

Personale. Din Orade se anunță, că so-sind bulele episcopului titular de Axiopolis, Preasfința Sa Dr. Florian Stan, hirotonirea sa întru arhieru se va face în ziua de 19 Decembrie (Sf. Nicolae) în catedrala din Oradeu-mare.

— P. V. Ordinariat de Gherla a numit pe pâr. *Elie Gordon* de paroh la Șoimuș, pe pâr. *Pompeiu Făgărășan* de paroh la Rusul de Jos, pe pâr. *Grigoriu Ciunterei* de paroh la Prislop pe pâr. *Dumitru Coșeriu* de adm. local la Sec, iar pe pâr. *Virgil Baciu* de administrator local la Șirioara.

Concurs. P. V. Ordinariat de Gherla publică, cu terminul de 1 Ianuarie, concurs la parohiile *Chiuști* (prot. Reteagului), *Satul nou de Jos* (prot. Baia-mare) și *Lechința* (prot. Țara Oașului).

Un film despre boalele venerice. Din inițiativa Societății de profilaxie a boalelor venerice din Viena, doctorul Finger, profesor universitar, a preparat la oficiul de filme al statului un film despre bolile venerice și urmările lor. Filmul a rulat zilele trecute la cinematograful Maria Theresia. Filmul va rula separat după sexe. Explicațiile necesare le dă un doctor. Figurile au fost preparate la clinica doctorului Finger și arată cu semnificație toate pustirile boalelor venerice. Tabelele statistice arată marea pericol social al diferitelor boale venerice.

Localc, Măine, Dumineca săptămânei a XIII-a după Înălțarea sf. Cruci, va predica în catedrală pâr. *Alexiu Sestras*, arhivar mitropolitan.

— Mișcarea din timpul din urmă pentru înființarea unei cooperative în Blaj, a avut rezultatul dorit. Ea s'a înființat în cursul lunii trecute sub numele de »Ajutorul«, umându-se ea în timpul cel mai apropiat să se îndeplinească și ultimele lucrări necesare pentru începerea activității acestei întovărășiri, dela care publicul blăjan așteaptă mult bine. În fruntea consiliului de administrație s'a ales pâr. Ștefan Roșianu, profesor al Academiei de teologie și un bun cunoscător al mișcării cooperatiste.

— Reținut fiind în alte părți, d. general C. Găvănescu a putut să țină abia Lunia trecută conferința despre *Mihailu Viteazul*, anunțată încă pe ziua sf. Arhangeli. Ea a intrunit în sala de gimnastică a liceului un public ales și numărös, răsplătind ostenele desinteresate ale conferențiarului cu aplauze binesimțite și contribuind cu sume frumoase la »Fondul pentru ridicarea monumentului« marelui erou național. Corul școlii normale de învățători și câteva declamări au întregit avantajos programul frumoasei serate.

— La 1 Decembrie s'a deschis, sub conducerea cunoscutului pictor Antoniu V. Zeller, un curs de desen și pictură.

Pentru loteria »Asociațiunii« se caută în toate centrele mai de seamă ale țării propagandiști destoinici, cărora li-se ofere un comision de 25%. Doritorii sunt invitați să se anunțe biroului »Asociațiunii« în Sibiu str. Șaguna 6.

† **Pâr. Ioa Geron**, parohul nostru din Rusul de sus (eparhia Gherlei), s'a stins la 1 Noemvrie c. în anul 77 al etății și 48 al preoției sale. — Odihnească în pace!

Telefonul „Unirii”.

S. Dobrocina. Forma în care ați turnat frumoasele sentimente față de »bunul prieten«, nu ni-se pare a fi la înălțimea valorii ce trebuie să aibă orice manifestare de simpatie și respect față de marele mort al bisericii și neamului. Ca »cunună« pe mormântul lui, trimiteți-ne deci ceva din amintirile cari Vă leagă de dânsul.

M. Cluj. Da, am citit și noi în Nr. 263 al »Patrici« noule discurs al diui Lupaș, în care nu se mai sutfă nici un cuvânt împotriva bisericii noastre, și nu se mai face nici o amintire de Mgr. Marmaggi, Nuntial papal din București. În locurile mai gingase, »noule« discurs are chiar o seamă de întregiri, cari schimbă complet înțelesul supărător de mai înainte, așa că acestei rețipării i-se potrivește de minune cunoscutul clișeu de: »Ediția a doua emendată(!) și augmentată«. Că lucrul acesta v'a făcut o plăcere, o credem și — pentru ce am ascunde-o? — ne-am bucurat și noi de această »mergere la Canossa« a pâr. Lupaș. Ea nu este, ce-i drept, o retractare în toată forma — cum, poate, ar fi trebuit să se facă —, dar dacă »emendările« sunt ale autorului însuși și dacă ele pot să ne dea o garanță, că pe viitor d. Lupaș își va rezerva ieșirile sale împotriva bisericii noastre altor tribune decât cele politice, este și acesta un punct câștigat. Și nu noi vom bagateliza importanța acestui câștig.

P. Popești. Pe anul curent sunteți în restanță cu întreg abonamentul. Pentru timpul de mai înainte veți primi avizul vechei administrații.

M. Drâmbar. S'a făcut după dorința Dvoastră. Greșala a provenit din încrușșarea scrisorilor.

Văpsitorie și curățire chimică.

Văpsitorie de
VULPI și BLĂNURI la:
„Kristály”,
CLUJ.

Expediția prin poștă. — Ambalajul gratuit.
În Blaj e reprezentat prin comerciantul
Traian Novac.

Lloyd 575 — 27 — 50

PRETURA PLASEI BLAJ.

Nr. 2367/922.

CONCURS.

Conform ord. Nr. 20585/904 al Ministerului de comerț ungar, se publică concurs pentru ocuparea postului de hornar în circumscripția Roșia de Secaș, la care aparțin următoarele comune: *Roșia de Secaș, Tău, Ohaba, Beșindău, Colibi, Cinade, Broșteni, Țapu și Soroștin*: cu reședința în Roșia de Secaș.

Taxele lucrărilor sunt satorite conform normelor în vigoare și se pot vedea la acest oficiu.

Acei cari doresc a ocupa acest post, i-și vor înainta cereșile înzestrate cu cartea de lucru, preserisă în § 101, XVII 1884 și cu un certificat de moralitate, la acest oficiu, până în 20/XII 1922.

Blaj, la 20 Nov. 1922.

Dr. Denghel
primpretor.

(41) 1 1.

Stropitoare de vîi și părți constructoare de metoda

„Austriac și Wermoral”.

se găsesc la

FRAȚII PAULINI

Fabrică de articole de aramă în AIUD.

Se primește: Inzestrarea, aranjarea și repararea fabricelor de spirt și de chimicale.

Fabricăm Cazane de fier rachi

căldări de spălat, văpsit

și de tăbăcărie

În condițiunile cele mai favorabile.

(16) 14 - 25

SECRETUL FRUMUSEȚEI

Dacă doriți să fiți tânără, frumoasă și admirată întrebuințați numai CREMA PUDRA, SAPUNUL ADELINA, iar persoanele cari nu pot suferi cremele, să întrebuințeze FAINA DE MIGDALE VOREL, cunoscutul preparat de toaletă. — Le găsiți la drog, farm. și magazine de galanterii. Contra mandat postal de Lei 57 se trimite întreg asortimentul. — Dep FARMACIA VOREL PIATRA-N.

(36) 2 - 13.

„Unirea”

nu-i iertat să lipsească de pe masa nimănui.

Abonamente se pot face oricând!

Banca Centrală

Pentru industrie și comerț soc. anonimă Cluj.

Secția Cereale.

Cumpără tot soiul de cereale, păstăioase și sămînțe agricole (în special sămînțe de trifoi și luțernă) în orice cantitate,

oferind cele mai urcate prețuri de zi.

Ofertele cu mostre să se adreseze

BANCA CENTRALĂ

pentru industrie și comerț s. a.

Secția Cereale

CLUJ.

Strada Regina Maria Nr. 1.

Telegrama: Centrala Cereale.

Telefon: 329.

(31) 6 - 9